

УДК 368.9+657.6+336.02

Л. В. Шірінян, д-р екон. наук, професор і завідувач кафедри фінансів

О. Л. Чернелевська, д-р екон. наук, професор кафедри фінансів
Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО АУДИТУ З ПОЗИЦІЇ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ У СТРАХУВАННІ

Ключові слова: ризики, страхування, фінансовий аудит, фінансовий аналіз, показники.

Сучасний аудит має включати перевірку з метою визначення достовірності звітності суб'єкта господарювання та відповідності законодавчим нормам, а також рекомендації щодо ефективності роботи, раціонального використання коштів [1, с. 115]. Закон України «Про страхування» зобов'язує страховиків мати щорічне підтвердження річного балансу і звітності у вигляді аудиторського висновку незалежним зовнішнім аудитором. На страховому ринку України склалася парадоксальна ситуація: кожний рік з'являється близько 300 позитивних аудиторських висновків, а фактично відбувається зменшення кількості страховиків (456 – у 2010 році, 250 – у 2019 році) і має місце незадовільний стан справ у страховій галузі [2, с. 250]. Наприклад, темпи капіталізації більшості страхових компаній відстають від рівня інфляції та, як наслідок, зростають ризики втрати надійності страхування. Це свідчить про те, що традиційний аудит не виконує функцію запобігання ризиків і переважно є формальним. Актуальним є порушення питання удосконалення змісту фінансового аудиту страховиків.

Метою нашого дослідження є мінімізація ризиків у страхуванні шляхом удосконалення методики фінансового аудиту страхової компанії на основі включення елементів фінансового аналізу для фінансового аудиту підприємств.

В основу нашого дослідження покладено систему з трьох груп показників, що використовуються у фінансовому аналізі: 1) показники платоспроможності; 2) показники ділової активності; 3) показники фінансової стійкості. У кожній групі ми визначено близько 6 ключових фінансових показників, що мають найсуттєвіший вплив на фінансовий стан страхового підприємства. Відповідні розрахунки передбачають перевірку та порівняння фактичних даних із нормативними величинами [3].

Аналіз показує, що новий підхід зменшує ризики для всіх учасників страхування, підвищує якість фінансової аудиторської перевірки страховика і змістовність аудиторського висновку.

Список використаних джерел: 1. Шірінян Л. В. Фінансовий аудит страховика як метод контролю і регулювання діяльності страхової компанії. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 7–8 (134–135). С. 114–119. 2. Шірінян Л. В., Шашенко О. В., Шірінян А. А. Економіко-правовий аналіз розміщення страхових резервів страхових компаній і перестраховання у нерезидентів. *Бізнес Інформ*. 2019. № 7. С. 250–360. 3. Шірінян Л. В., Роганова Г. О. Фінансовий аудит як форма контролю і необхідна умова саморегулювання страховиків на ринку. *Фінансові Послуги*. 2019. № 5–6.

УДК 006.032:657.6(477)

А. Ю. Горобець, студент

Л. В. Козарезенко, д-р екон. наук, професор кафедри фінансового аналізу та аудиту
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ АУДИТУ В УКРАЇНІ І СВІТІ

Ключові слова: аудит, аудиторська діяльність, Міжнародні стандарти аудиту.

Необхідність об'єктивного незалежного контролю діяльності суб'єктів господарювання всіх форм власності разом із потребою в професійній оцінці та підтвердженні достовірності фінансової звітності, що надається користувачам і зацікавленим третім сторонам, зумовили стрімкий розвиток аудиторської діяльності в Україні.

За термінами, наданими в статті 1 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудит фінансової звітності являє собою аудиторську послугу з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності юридичної особи з метою висловлення незалежної думки аудитора про її

відповідність у всіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам [1].

За результатами спеціального дослідження Міжнародної федерації бухгалтерів, на меті якого було визначити, наскільки швидко поширюється прийняття і застосування Міжнародних стандартів аудиту (МСА) та професійних етичних норм бухгалтерів, було визначено, що близько 90 % країн світу прийняли МСА як національні стандарти, а 80 % країн світу регулюють професійну діяльність бухгалтерів та аудиторів Кодексом етики професійних бухгалтерів [2].

Варто зазначити, що країни з високим рівнем розвитку економіки та аудиту лише приймають до відома положення МСА. До таких країн належать Канада, Великобританія, Ірландія, США. Крім того, відомо, що в деяких країнах, що використовують МСА, спеціальними органами були впроваджені додаткові нормативні документи для посиленого контролю та регулювання процесу аудиту. Так, у США в 2002 році був прийнятий закон Сарбейнза-Окслі – федеральний закон, що встановив нові або вдосконалені стандарти для публічних компаній і висунув жорсткі вимоги до розкриття інформації емітентом [3].

Аудитори таких країн, як Австралія, Бразилія, Індія та Голландія використовують МСА як базу для розробки національних стандартів аудиту. Країни, у яких розроблення власних стандартів не передбачено законом (Малайзія, Нігерія, Фіджі), застосовують МСА як національні. До таких відноситься і Україна.

Загалом, першим кроком у запровадженні аудиторської діяльності в Україні стало прийняття Верховною Радою України 22 квітня 1993 року Закону України «Про аудиторську діяльність» з усіма відповідними змінами та доповненнями. Положення цього Закону діяли на території України й поширювалися на всіх суб'єктів господарювання незалежно від форм власності та видів діяльності, крім аудиторської діяльності державних органів, їхніх підрозділів та посадових осіб, уповноважених законами України на здійснення державного фінансового контролю. У тексті Закону зазначалося, що при здійсненні аудиторської діяльності аудитор повинен користуватися відповідними стандартами аудиту, які, у свою чергу, були прийняті на основі стандартів аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів.

Рішенням Аудиторської палати України (АПУ) № 122 від 18 квітня 2003 року прийняті стандарти аудиту й етики Міжнародної федерації бухгалтерів [4]. На цьому етапі використання МСА мало рекомендаційний характер. Стандарти використовувалися як основа проведення аудиторської діяльності, оскільки будь-які національні стандарти з цього питання були відсутні. Оскільки впровадження стандартів є виключним правом АПУ і, за погодженням з Міжнародною федерацією бухгалтерів, саме ця організація здійснює переклад українською мовою та видання стандартів, то затверджені АПУ стандарти аудиту є обов'язковими для всіх аудиторів, аудиторських фірм і суб'єктів господарювання.

Наступним кроком стало безпосереднє впровадження МСА як обов'язкових стандартів аудиторської діяльності в Україні. Рішенням Аудиторської палати України від 24 грудня 2014 року Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг видання 2013 року отримали статус національних стандартів в Україні й були оприлюднені на офіційному сайті Аудиторської палати України для використання при виконанні завдань від 1 січня 2015 року [5].

До причин, що спричинили потребу в переході України до МСА, можна віднести процеси глобалізації та євроінтеграції; зацікавленість національних суб'єктів господарювання в іноземних інвестиціях, що, у свою чергу, сприяє необхідності вивчення українських та міжнародних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Нині Міжнародні стандарти аудиту являють собою сукупність професійних стандартів, що встановлюють правила надання аудиторських послуг і розкривають питання етики та контролю якості, які визначені міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, що прийняті Радою з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості, а також Міжнародним кодексом етики, прийнятим Радою з міжнародних стандартів етики для бухгалтерів та оприлюдненим Міжнародною федерацією бухгалтерів [1].

У загальній практиці МСА формують методичну основу для проведення практичної аудиторської діяльності. Вони включають Концептуальну основу, 43 стандарти та 15 положень з аудиторської практики. Структурно МСА поділяються на 3 томи, які включають:

- Міжнародні стандарти аудиту (МСА 100-999);
- Міжнародні стандарти з завдань огляду (МСЗО 2000-3999);
- Міжнародні стандарти завдань з надання впевненості (МСЗНВ);
- Міжнародні стандарти супутніх послуг (МССП 4000—4999);
- Примітки.

Крім того, під стандартами можна розуміти основні принципи аудиторської діяльності, яких має дотримуватися аудитор для того, щоб підтримувати послуги, які він надає, на відповідному рівні. Стандарти, зокрема, регламентують порядок здійснення аудиту, особливості фінансової звітності, на які аудитору варто звернути увагу, процедури аудиту та принципи формування аудиторського висновку.

Таким чином, сучасний етап розвитку аудиту в Україні характеризується переходом на Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Цей процес призвів до можливості сучасних підприємців працювати, орієнтуючись на закордонних інвесторів. Крім того, запровадження МСА спричинило підвищення кваліфікації аудиторів у зв'язку з вивченням МСА, а також необхідністю отримувати міжнародні сертифікати для провадження аудиторської діяльності.

Список використаних джерел: 1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 9. Ст. 50. 2. International Standards: 2019 Global Status Report. URL: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/audit/discussion/international-standards-2019-global-status-report>. 3. Sarbanes-Oxley Act. URL: <https://sarbanes-oxley-101.com>. 4. Про порядок застосування в Україні Стандартів аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів. *Рішення Аудиторської палати України*. 2003. № 122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0122230-03>. 5. Про застосування стандартів аудиту. *Рішення Аудиторської палати України*. 2014. № 304/1. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr4_1230-14.

УДК 657.6

Т. В. Клименко, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

РИЗИКИ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: внутрішній фінансовий контроль, ризики, служба контролю, контрольні процедури.

Сучасні умови економічних перетворень в Україні потребують нових підходів до формування системи внутрішнього фінансового контролю та розуміння його не тільки як однієї з функцій управління підприємством, але і як безпосередньо елемента самої системи управління. У цьому контексті внутрішній фінансовий контроль має розглядатися як система спостереження, перевірки та оцінювання досягнення цілей, пов'язаних із підвищенням ефективності діяльності суб'єкта господарювання, забезпеченням достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, дотриманням чинного законодавства при здійсненні господарських операцій, яка дозволяє своєчасно виявляти негативний вплив факторів внутрішнього й зовнішнього середовища.

Тобто ефективне функціонування системи внутрішнього фінансового контролю дасть змогу досягти цілей, які ставить перед такою системою керівництво і що спрямовані на забезпечення:

- надійною інформацією управлінського персоналу;
- збереження активів;
- захисту інформації;
- ефективності господарської діяльності;
- відповідності методики та організації обліку прийнятій обліковій політиці;
- дотримання правил складання і подання фінансової звітності [1].